

Asia: VN/12646/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkimuksen, opiskelun, työharjoittelun ja vapaaehtoistoiminnan perusteella annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SIVISTYSTYÖNANTAJIEN LAUSUNTO HALLITUKSESTA ESITYKSESTÄ LAIKSI KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISTEN MAAHANTULON JA OLESKELUN EDELLYTYKSISTÄ TUTKIMUKSEN, OPISKELUN, TYÖHARJOITTELUN JA VAPAAEHTOISTOIMINNAN PERUSTEELLA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Esitys tiivistetysti

Hallituksen esityksessä kolmannen maan kansalaiselle ehdotetaan myönnettävän ensimmäinen oleskelulupa opiskelun perusteella suoraan koko tutkinnon tai opintojen suorittamisen keston ajalle. Nykyisin lupa myönnetään enintään kahdeksi vuodeksi kerrallaan, vaikka korkea-asteen tutkintojen tavoitesuoritusajat ovat huomattavasti tätä pidemmät. Uudistuksen myötä oleskelulupaa ei ole tarvetta uusaa määrääjain. Oleskeluluvan myöntämisen mahdollistamiseksi tällä tavalla toimeentuloedellytyksen täyttämisen osalta ehdotetaan poikkeussääntelyä ja valvontaa.

Myös opintojen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloaika työnhakua ja yritystoimintaa varten ehdotetaan pidennettäväksi ja sen käyttöä joustavammaksi. Muutos koskisi myös tutkimustoiminnan päättäneitä tutkijoita. Korkeakouluopintoja suorittavien opiskelijoiden oleskeluluvan laji ehdotetaan muutettavaksi jatkuvaksi.

Sivistystyönantajien huomiot esitettyihin lakimuutoksiin

Sivistystyöntajat kannattaa esitettyjä lakimuutoksia. Opiskelijoiden ja tutkijoiden maahanmuuttoa ja niihin liittyviä lupakäytäntöjä on seurattava ja pyrittävä nopeuttamaan ja selkeyttämään jatkuvasti.

Sivistystyöntajat pitää sekä lupien pidentämistä opintojen ohjeellisen suorittamisen keston ajaksi että tutkinnon suorittamisen jälkeen myönnettävän oleskeluluvan voimassaoloajan pidentämistä erittäin kannatettavina uudistuksina. Uudistukset tukevat lupaavien kansainvälisten opiskelijoiden saapumista Suomeen ja heidän jäämistään Suomen työmarkkinoille ja ne myös keventävät lupaprosessia niin hakijan kuin viranomaisenkin osalta. Tohtorintutkintoa suorittavien oleskelulupia ei esityksen mukaan jatkossakaan myönnettäisi koko tutkinnon suorittamisen ajaksi. Perusteina tälle annetaan muun muassa se, että ohjeellista suoritusaikaa ei ole määritelty laissa ja se, että uudistuksen vaikutusarviointia ei ehditty tehdä lainvalmistelun aikana. Käytännössä lähes kaikki yliopistot ovat kuitenkin määritelleet itse tohtorin tutkinnon ohjeelliseksi suorittamisajaksi neljä vuotta. Tohtorintutkintoa suorittavien osalta luvan pidentäminen on otettava valmisteluun. Tämä vastaisi lain uudistamisen tavoitteita osaavan työvoiman saamisesta Suomeen.

Korkeakouluopiskelijoiden osalta oleskelulupa annettaisiin jatkuvana, muiden osalta tilapäisenä. Lupatyypeissä on eroa erityisesti siinä vaiheessa, kun haetaan pysyvää oleskelulupaa. Tietyissä (opiskelijoiden) sosiaalietuksissa voi olla eroja lupatyypistä riippuen. Lupatyypin muuttuessa jatkuvaksi on pidettävä huoli siitä, että tämä ei vaikuta korkeakoulujen mahdollisuuteen periä lukukausimaksuja kolmansista maista tulevilta opiskelijoilta. Tällä hetkellä sekä ammattikorkeakoulu- että yliopistolaieissa todetaan, että maksuja ei peritä henkilöltä, jolla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu jatkuva oleskelulupa. Korkeakoululakeihin on tehtävä tarvittaessa muutokset, jotka takaavat maksuja koskevan nykykäytännön jatkuvuuden. Näillä edellytyksillä luvan myöntäminen jatkuvana myös toisen asteen tutkintoa opiskeleville olisi perusteltua.

Esityksen mukaan jatkossa luvan hakijalta vaadittaisiin hakemuksen yhteydessä selvitys turvatusta toimeentulostaan ainoastaan ensimmäisen vuoden osalta. Opiskelijalla tulisi kuitenkin olla turvattu toimeentulo koko opintojen keston ajan. Toimeentuloedellytyksen täyttymistä, kuten myös opintojen suorittamisen etenemistä, valvottaisiin opintojen aikana. Tämä on hyvä ja lupaprosesseja sujuvoittava uudistus edellyttäen, että valvontamekanismi on ennakoitava, yhdenvertainen ja keveämpi kuin aiemmat käytännöt, eikä se lisää opiskelijat tai korkeakoulun kuormitusta. Opiskelijalla tulee olla riittävän pitkä mahdollisuus selvittää toimeentuloaan Maahanmuuttovirastolle ja täydentää sitä.

Vaikka sääntelyä joiltain osin selkiytetään, esityksessäkin todetaan, että maahantuloon ja -jäämiseen liittyvä kokonaissäädäntö on edelleen monimutkainen ja vaikeaselkoinen ja osin jopa aiempaa vaikeaselkoisempi. Lain täytäntöönpanossa onkin huolehdittava siitä, että viranomaisten tulkinnat lupakäsittelyssä ovat yhdenmukaisia ja lupaohjeistus selkeää. Tällä hetkellä esimerkiksi eri edustustot vaativat usein erilaisia työllistäviä ja viivästyttäviä lisälausuntoja korkeakouluilta, koska suomalaisen korkeakoulun hyväksymiskirje ei sellaisenaan riitä niissä oleskelulupaa hakiessa.

Oleskelulupahakemuksen ollessa englanniksi tulisi myös koko lupapäätös saada englanniksi.

Muut esitykseen liittyvät huomiot

Lakiuudistuksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu esityksessä varsin kattavasti, mutta etupäässä kulujen lisääntymisen kautta esimerkiksi tietojärjestelmäpäivityksissä. Vaikutuksissa olisi tarpeen ottaa huomioon myös tavoiteltu osaavan työvoiman ja työllisten lisääntymisen määrä sekä jatkolupien käsittelyn vähentymisestä säästyvä työpanos.

Eri maissa toimivien korkeakoulujen yhteiset koulutusohjelmat tulevat yleistymään kansainvälisten kumppanuuksien vahvistumisen myötä. Olisi tärkeää todeta jo esityksessä, että suomalaisen korkeakoulun kansainvälisen yhteistutkinnon suorittaneet opiskelijat ovat oikeutettuja samaan kahden vuoden jatkolupaan työnhakua varten kuin koko tutkintonsa Suomessa tehneet.

Muita maahantuloon ja -jäämiseen liittyviä huomioita

Lakiuudistus on tärkeä osa koulutus- ja työperäisen maahanmuuton edistämisessä. Uudistuksesta riippumatta on huolehdittava myös siitä, että lupaprosesseja nopeutetaan ja sujuvoitetaan ja lupien käsittelyyn varataan riittävät resurssit.

Tällä hetkellä oleskeluluvan hakeminen edellyttää käyntiä Suomen edustustossa. Suomen edustustoverkko on kuitenkin suppea ja hakeminen monista maista siksi hankalaa. Hakukäytäntöjä on tarpeen keventää esimerkiksi hyödyntämällä pohjoismaista edustustoverkosta.

Sivistystyönantajat ry

Holopainen Heikki
Sivistystyönantajat ry